HORIA CORCHEȘ, MONICA HALASZI, LAURA-MARIA IERULESCU

Limba și literatura română 5

Amplificatorul de competențe

Conform noii programe

art educațional

CUPRINS

Prefață 7

UNITATEA 1

Comunicarea orală

SURSE 10
1. Fotografie • 2. Interacțiune verbală • 3. Interviu • 4. Discuție telefonică • 5. Prezentare

COMUNICARE 12
Interacțiunea verbală • Receptarea și producerea mesajului oral

FONETICĂ 15
Vocale, consoane, semivocale • Corespondența sunet – literă • Silaba • Accentul

REDACTARE 20
E rândul tău să comunici!

UNITATEA 2

Textul literar. Textul nonliterar

SURSE 22
1. Fotografie • 2. Ilustrație dintr-un roman grafic • 3. Reclamă • 4. *Omul de zăpadă care voia să întâlnească soarele* de Matei Vișniec • 5. *Micul prinț* de Antoine de Saint-Exupéry

LECTURĂ 26
Textul literar • Textul nonliterar

LIMBA ROMÂNĂ 34
Cuvântul – forma și conținutul • Sinonime • Antonime • Câmpul lexical

REDACTARE 40
Semnele de punctuație • Etapele scrierii. Relatarea unei experiențe personale

UNITATEA 3

Textul narativ

SURSE 44
1. Fotografie • 2. Hartă • 3. *Vând kilometri* de Mihai Barbu • 4. *Toate pânzele sus!* de Radu Tudoran • 5. *Insula delfinilor albaștri* de Scott O'Dell

LECTURĂ 50
Textul narativ

LIMBA ROMÂNĂ 60
Modurile indicativ și imperativ. Forme verbale personale și forme verbale nepersonale. Verbele auxiliare *a fi*, *a avea*, *a vrea* • Timpurile verbale • Numărul și persoana verbului • Predicatul verbal

REDACTARE 68
Folosirea cratimei, despărțirea în silabe

UNITATEA 4

Textul descriptiv (literar/nonliterar)

SURSE 72

1. Fotografie • 2. Arborele genealogic al lui Harry Potter • 3. *Iată cum a ajuns să arate astăzi conacul copilăriei din „La Medeleni“* de Cătălin Hopulele • 4. *Ulița copilăriei* de Ionel Teodoreanu • 5. *Charlie și fabrica de ciocolată* de Roald Dahl

LECTURĂ 78

Textul descriptiv • Personificarea • Comparația

LIMBA ROMÂNĂ 87

Substantivul (genul, numărul) • Articolul hotărât și articolul nehotărât • Prepoziția • Posibilități combinatorii ale substantivului • Atributul

REDACTARE 93

Descrierea unui loc • Semnul de punctuație „două puncte“

UNITATEA 5

Textul în versuri

SURSE 96

1. Jocul Dixit • 2. Afișe • 3. Articolul de dicționar • 4. *Cartea cu Apolodor* de Gellu Naum • 5. *Cum a furat Grinch Crăciunul* de Dr. Seuss

LECTURĂ 100

Articolul de dicționar • Poezia

LIMBA ROMÂNĂ 105

Pronumele personal • Pronumele personal de politețe • Numeralul

REDACTARE 111

Folosirea virgulei

UNITATEA 6

Participant *versus* personaj

SURSE 114

1. Fotografie • 2. Caricatură • 3. Desen • 4. *Discuție între M. Cristinel, elev în clasa a II-a, și A.P* • 5. *Cavalerul dreptății* de Mircea Sântimbreanu • 6. *Micuțul Nicolas* de René Goscinny și Jean-Jacques Sempé

LECTURĂ 119

Participant *versus* personaj

LIMBA ROMÂNĂ 130

Adjectivul • Articolul demonstrativ

REDACTARE 136

Redactarea unor texte pe baza unui plan de idei • Descrierea unei ființe reale

UNITATEA 7

Textul continuu, discontinuu și multimodal

SURSE 140

1. Fotografie • 2. Ambalaj • 3. Text explicativ • 4. *Búbico* de I.L. Caragiale • 5. *Angry birds. Red în… nebunia comenzilor prin poștă* – bandă desenată

LECTURĂ **155**

Textul continuu • Textul discontinuu • Textul multimodal

LIMBA ROMÂNĂ **165**

Propoziția • Enunțul

REDACTARE **170**

Inserarea unor desene, grafice, fotografii, scheme

UNITATEA 1

Comunicarea orală

Surse

1 FOTOGRAFIE
2 INTERACȚIUNE VERBALĂ
3 INTERVIU
4 DISCUȚIE TELEFONICĂ
5 PREZENTARE

ÎNTREBĂRI ESENȚIALE

COMUNICARE

- știi să identifici informațiile dintr-un mesaj oral?
- știi să identifici vorbitorul și ascultătorul?
- știi să aplici regulile de acces la cuvânt?
- știi să-ți exprimi emoțiile?
- știi să povestești oral?
- știi să interacționezi verbal cu un interlocutor?
- știi să identifici elemente nonverbale și paraverbale în comunicare?

FONETICĂ: Tipuri de sunete: vocale, consoane, semivocale
● Corespondența sunet–literă ● Silaba ● Accentul

- știi să identifici corespondența dintre sunet și literă?
- știi să sesizezi vocalele?
- știi să sesizezi consoanele?
- știi să sesizezi semivocalele?
- știi să accentuezi corect cuvintele?

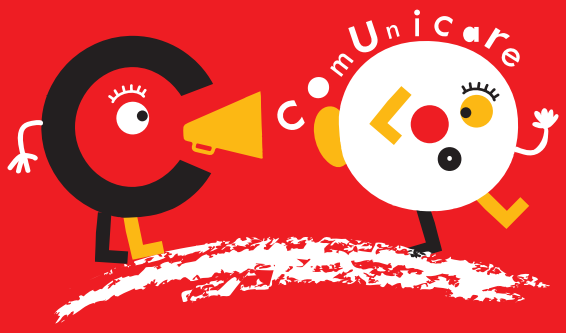

SURSE

1 FOTOGRAFIE

2 INTERACȚIUNE VERBALĂ

3 INTERVIU

— Spuneați că părinții n-au intrat într-o librărie pentru că nu era locul lor. Dumneavoastră când ați intrat?

— Nici eu nu prea intram în librării. Mă duceam la biblioteca școlii să-mi iau cărți. Apoi, la biblioteca din cartier. Dacă treceai șoseaua Ștefan cel Mare – care era pe jumătate cât e acum, înainte de a fi lărgită –, la parterul unui bloc se afla biblioteca. Era acolo un bibliotecar care nu scotea niciodată o vorbă, iar înăuntru era o cămăruță care avea cărți pe toți pereții. De la jumătatea liceului însă, mi-am luat cărțile de la Biblioteca Municipală.

— Nu vă cumpărați cărți?

— În tot timpul liceului, mama mi-a dat câte trei lei în fiecare zi. Îmi ajungeau să-mi cumpăr un cico sau o frucola și-un pateu cu brânză. Alți bani n-am avut până am luat bursă la facultate, așa că-mi era greu să-mi cumpăr cărți. Până aproape de sfârșitul liceului, cred că n-am avut acasă mai mult de o sută, o sută cincizeci de cărți. Cumpăram, în schimb, colecții de broșurele: „Povestiri științifico-fantastice“ și „Clubul temerarilor“. La un moment dat, un văr mi-a dat vreo 30 de fascicule din „Povestiri SF“. Cred că eram în clasa a II-a. A fost literatura mea, cea care îmi oferea tot ce-mi trebuia în momentul acela: adrenalină, frică, fascinație, nopți nedormite. Toate spaimele copilăriei mele au venit de acolo. Frica mea de fantome și de *aliens* a venit de acolo.

(Fragment extras dintr-un interviu cu Mircea Cărtărescu din studioul Adevărul*)*

4 DISCUȚIE TELEFONICĂ

— Alo, Ilinca?
— Bună, Iulia. Ce bine-mi pare să te aud! Chiar mă gândeam la tine.
— Serios?
— Da.
— De ce te gândeai?
— Păi… Știi că mâine e ziua de naștere a Alexiei…
— Da…
— OK. Ei îi place să citească, doar știi…
— Așa e.
— Vreau… Hm… Aș vrea să-i cumpăr o carte. Am intrat în librărie și mi-a atras atenția o carte cu copertă albastră. *Minunea*. Am citit ce scria pe coperta a patra și mi s-a părut interesantă. Oare o fi citit-o? Mă gândeam că tu trebuie să știi…
— Nu, nu a citit-o, dar știu că își dorea să o citească. A auzit că este o carte super.
— Ce bine că mi-ai spus! Fug să o cumpăr. Să nu-i spui nimic până mâine. Să fie surpriză! Dar… Ilinca, de ce m-ai sunat?
— Aa, nimic important. Vorbim mai târziu. Du-te să cumperi cartea. Pa!
— Paa!

(Transcrierea unui dialog)

5 PREZENTARE

— Vreau să vă prezint astăzi o carte. Este o carte pe care am citit-o în vacanța de vară și care mi-a plăcut tare mult. Se numește *Minunea* și a apărut la Editura Arthur în 2013. Este, de fapt, primul roman scris de graficiana R.J. Palacio din New York și s-a născut în urma unei întâlniri minunate cu o fetiță aflată în fața unui chioșc de înghețată. În romanul acesta este vorba despre August Pullman, Auggie pentru apropiați, elev în clasa a V-a la Școala Beecher, un copil cu o diformitate facială pe care și-o asumă și despre care ajunge să vorbească astfel: *Nu vă voi descrie cum arăt. Indiferent ce grozăvie v-ați imagina, probabil că este mai rău.* Deși are această diformitate, Auggie este un băiat normal, cu preocupări normale pentru orice copil de azi: are cont de Facebook, este fan *Războiul stelelor*, suferă când cățelușa familiei moare, face proiecte pentru școală, merge în tabără și în excursii. Ceea ce mi s-a părut genial la romanul acesta este că are mai mulți povestitori. Normal, unul dintre ei este Auggie, dar apoi devin pe rând povestitori Via, sora lui Auggie, pentru care acesta este *Soarele* în jurul căruia gravitează întreaga familie, Summer, prietena lui Auggie, Jack, prietenul care-l trădează, Justin, iubitul Viei. Ce mai vreau să vă spun este că *Minunea* este un roman impresionant, pentru copii și oameni mari, care ne învață că nu trebuie să ne lăsăm înșelați de aparențe.

(Transcrierea unei prezentări de carte)

ABORDAREA GLOBALĂ A SURSELOR – IMAGINE, TEXT

1. Îți amintesc de ceva sau de cineva imaginile sau textele-sursă?
2. Încercuiește litera **A**, dacă enunțul referitor la imaginile și textele-sursă este **adevărat**, sau litera **F**, dacă este **fals**.
   - **a.** *Fata din imaginea 1 pare să comunice cu cineva.* **A F**
   - **b.** *În sursa 3, Mircea Cărtărescu vorbește despre copilăria sa.* **A F**
   - **c.** *Sursele 2, 4 și 5 fac referire la aceeași carte.* **A F**
   - **d.** *Textul ce reprezintă sursa 5 este transcrierea unei comunicări orale.* **A F**
3. Precizează în ce situație a avut loc discuția dintre Ilinca și Iulia.
4. Scrie un schimb de replici care ar fi putut continua discuția prezentată de sursa 2.
5. Există vreo diferență între discuția purtată de Mircea Cărtărescu și reporter și cea dintre Iulia și Ilinca? Indiferent de răspuns, motivează-ți răspunsul într-un text de 3–5 rânduri.

INTERACȚIUNEA VERBALĂ

Amintește-ți!

Comunicarea este foarte importantă pentru oameni. De fiecare dată când se transmit informații, idei, stări, emoții etc., este vorba de o **situație de comunicare**.

Comunicarea poate fi:
- **verbală**, când se realizează prin intermediul unei limbi cunoscute de participanții la actul de comunicare;
- **nonverbală**, realizată prin intermediul mimicii, al poziției corpului, al gesturilor, al contactului vizual etc.;
- **paraverbală**, realizată prin intonație, prin intensitatea vocii sau prin ritmul vorbirii.

Comunicarea verbală poate fi orală sau scrisă.

Comunicarea orală presupune comunicare verbală, nonverbală și paraverbală.

Participanții la o situație de comunicare orală pot îndeplini rolurile de **vorbitor** și **ascultător**.

Comunicarea orală este construită în jurul actelor de limbaj (*a afirma, a întreba, a solicita, a recomanda, a promite, a felicita, a declara* etc.).

Comunicarea emoțiilor înseamnă să exprimi ceea ce simți. Emoțiile pot fi transmise prin cuvinte, prin gesturi, expresii ale feței sau simboluri (emoticoane).

1. Completează tabelul, referindu-te la sursa 2.

	sursa 2, imaginea *a*	sursa 2, imaginea *b*
Cine este *vorbitorul*?		
Cine este *ascultătorul*?		
Ce act de limbaj identifici dintre *a afirma*, *a întreba*, *a recomanda*, *a promite*?		
La ce se referă *replica*?		
Care este *calea de comunicare*?		

2. În cele două imagini de la sursa 2, vorbitorul devine ascultător, iar ascultătorul vorbitor. În care dintre sursele date rolurile de vorbitor și ascultător sunt preluate de participanții la discuție?
3. Precizează în care dintre sursele date comunicarea se realizează față în față.

4. Situațiile de comunicare prezente în sursele 2–5 reprezintă comunicări orale. Care dintre acestea ar putea ilustra și comunicarea scrisă?
5. Comunicarea se realizează nu numai prin intermediul cuvintelor unei limbi, ci și prin alte mijloace: imagini, sunete, gesturi, mimică, simboluri. Precizează câte o situație în care ai folosit fiecare dintre aceste mijloace de comunicare.
   Imagini: . . . . . .
   Sunete: . . . . . .
   Gesturi: . . . . . .
   Mimică: . . . . . .
   Simboluri: . . . . . .
6. În imaginea reprezentând sursa 1 există două posibile căi de comunicare. Care sunt acestea?

7. În cazul sursei 5, se poate vorbi de o situație de comunicare? Motivează-ți răspunsul.
8. Bifează enunțurile care se referă la un act de comunicare.
   a. Alex și Adrian discută în curtea școlii despre ultimul film vizionat. ☐
   b. Telefonul sună în camera goală. ☐
   c. Crainicul anunță începerea meciului. ☐
   d. Ana l-a strigat pe colegul ei, dar el nu a auzit-o. ☐
   e. Un japonez a întrebat-o ceva pe bunica mea, dar ea nu cunoaște limba japoneză. ☐
   f. Mașinile claxonau atât de tare, că nu am înțeles ce mi-ai spus. ☐
9. Primul rând al tabelului de mai jos se referă la situația de comunicare prezentată în sursa 4. Completează rândurile și coloanele următoare, apoi propune alte două variante.

Vorbitor	Actul de limbaj	Despre ce comunică	Ascultător	Calea de comunicare	Mijlocul de comunicare
Ilinca	*a solicita ajutor*	*cadou*	*Iulia*	*telefon*	*cuvinte*
un profesor	*a informa despre regulile activităților în grup*	*activitățile în grup*	*elevii*	*aer*	
un stomatolog	*a recomanda folosirea periuței de dinți electrice*	*periuța de dinți electrică*	*un copil*		
Alex, elev în clasa a V-a					*simboluri, emoticoane, cuvinte*
Ioana, elevă în clasa a V-a				*scrisoare*	

RECEPTAREA ȘI PRODUCEREA MESAJULUI ORAL

Amintește-ți!

Comunicarea verbală se realizează atât în scris, cât și oral.

1. Într-o discuție, este important să ne adaptăm limbajul în funcție de partener și de situația de comunicare. Recitește schimbul de replici dintre copil și vânzătoare (sursa 2) și reformulează-l pentru următoarele situații:
   a. interlocutorul este colegul de bancă;
   b. interlocutorul este mama.
2. Notează o idee care se desprinde din replicile vânzătoarei și una care se desprinde din cele ale copilului.
3. Privește fotografia de la sursa 1. Imaginează-ți că fata vorbește la telefon cu o colegă de clasă. Formulează șase replici din această conversație, folosind cel puțin două acte de limbaj. Ține cont de toate detaliile din fotografie.
4. Notează două informații pe care le poți extrage din prezentarea de carte (sursa 5).
5. Comunicarea verbală este însoțită adesea de cea nonverbală: gesturi, mimică, ținuta corpului. Imaginează-ți că tu ești cel/cea care prezintă cartea *Minunea*. Ce gesturi ar însoți prezentarea ta? Cum ar fi expresia feței? Dar poziția corpului? Ce mesaje ar transmite toate aceste elemente de comunicare nonverbală?
6. Imaginează-ți următoarea situație: ai laringită și nu poți vorbi. Ai nevoie însă ca dirigintele tău să te învoiască pentru a merge la cabinetul medical. Cum vei proceda?
7. În interviul acordat, Mircea Cărtărescu a vorbit despre copilăria sa. Recitește fragmentul, apoi notează, în spațiul de mai jos, patru informații extrase din text.

   . . . . . .

   . . . . . .

   . . . . . .

   . . . . . .
8. Imaginează-ți un monolog telefonic, pornind de la următoarea situație: la sfârșit de săptămână ai fost la bunici și crezi că ți-ai uitat acolo o carte pe care ai împrumutat-o de la biblioteca școlii. Îi suni pe bunici pentru a-i ruga să verifice dacă într-adevăr cartea este la ei. Va trebui să le precizezi despre ce carte e vorba, cum arată coperta și locul în care crezi că ai uitat-o. Oferă cât mai multe detalii.
9. Continuă dialogul de mai jos.
   — *Bună ziua! Mă puteți ajuta, vă rog?*
   — *Cu mare drag. Ce s-a întâmplat?*
   — *Știți,* . . . . . .

   . . . . . .

   — . . . . . .

   — . . . . . .

   — . . . . . .

   — . . . . . .

   — . . . . . .

VOCALE. CONSOANE. SEMIVOCALE

Amintește-ți!

Sunetele limbii române sunt: vocalele, consoanele, semivocalele.

Vocalele sunt sunetele care se pronunță neînsoțite de sunete de sprijin și care pot forma singure o silabă.

Vocalele din limba română sunt: [**a**], [**ă**], [**î**], [**e**], [**i**], [**o**], [**u**].

Consoanele sunt sunete care nu pot forma singure o silabă și care se pronunță cu ajutorul unei vocale. Consoanele din limba română redate, de regulă, printr-o singură literă sunt: [**b**], [**k**], [**d**], [**f**], [**g**], [**h**], [**j**], [**l**], [**m**], [**n**], [**p**], [**r**], [**s**], [**ș**], [**t**], [**ț**], [**v**], [**z**].

O silabă conține doar o vocală.

Semivocalele sunt sunete care seamănă cu vocalele, dar care nu pot forma singure o silabă. Acestea se transcriu adăugând o căciuliță deasupra literei: [**ĕ**], [**ĭ**], [**ŏ**], [**ŭ**].

Sunetele [**a**], [**ă**], [**î**] sunt întotdeauna vocale.

La sfârșitul unui cuvânt poate să apară uneori un **i** special, numit **i** „șoptit“, ca în cuvântul ***cărți***. **I** „șoptit“ nu trebuie confundat nici cu o vocală (în cuvântul ***fi***, **i** este vocală), nici cu o semivocală (în cuvântul ***doi***, **i** este semivocală).

1. Încercuiește vocala din fiecare silabă a cuvintelor de mai jos.
   fru-co-la ● brân-ză ● vor-bă ● că-mă-ru-ță ● fri-ca
2. Desparte în silabe cuvintele de mai jos și identifică vocalele din cadrul acestora.
   caut . . . . . *cartier* . . . . . .
   librărie . . . . . *luat* . . . . . .
3. Încercuiește cu roșu vocalele și cu verde consoanele din cuvintele date.
   Arthur *copertă* *copil* *editură* *facultate* *minune*

4. Notează felul sunetelor din care sunt alcătuite cuvintele de mai jos, folosind V pentru vocală, C pentru consoană și S pentru semivocală, ca în exemplul dat:

C	A	R	T	E	A
C	V	C	C	S	V

M	I	N	U	N	E	A

S	O	A	R	E

B	I	B	L	I	O	T	E	C	Ă

V	R	Ă	J	I	T	O	A	R	E

5. Subliniază semivocalele din cuvintele date.

cartea	*foarte*	*jumătatea*	*mea*	*scotea*
spaimă	*gândeam*	*mâine*	*pateu*	*ştii*

6. Subliniază cuvintele din seria de mai jos, care au la final i „şoptit".
cărţi ● (a) citi ● doi ● hai ● mari ● oameni ● preocupări ● puşti ● spui

7. Completează propoziţiile de mai jos selectând cuvântul potrivit din enunţul: *Vreau să vă prezint astăzi o carte.*
   a. În cuvântul _____ există două semivocale.
   b. În cuvintele _____, _____, _____ există câte două vocale.
   c. Cuvintele _____ şi _____ sunt alcătuite dintr-o consoană şi o vocală.
   d. Cuvântul _____ este alcătuit dintr-o vocală.
   e. Cuvântul _____ are la final i „şoptit".
8. Completează enunţurile de mai jos, folosind cuvintele *vocală* sau *semivocală*, astfel încât enunţul să fie corect.
   a. În cuvântul ***ştiu***, ***u*** este . . . . . , în timp ce în ***bună*** este . . . . . .
   b. În cuvântul ***mea***, ***e*** este . . . . . , în timp ce în ***lei*** este . . . . . .
   c. În cuvântul ***iau***, ***i*** este . . . . . , în timp ce în ***editura*** este . . . . . .
   d. În cuvântul ***lor***, ***o*** este . . . . . , în timp ce în ***soare*** este . . . . . .
9. Arată din ce sunete sunt alcătuite cuvintele date.
   adrenalină . . . . . *şoseaua* . . . . . .
   nopţi . . . . . *iubitul* . . . . . .

CORESPONDENŢA SUNET – LITERĂ

Aminteşte-ţi!

Litera este semnul grafic al unui sunet. Limba română foloseşte alfabetul latin. **Alfabetul** actual al limbii române are 31 de litere: *a, ă, â, b, c, d, e, f, g, h, i, î, j, k, l, m, n, o, p, q, r, s, ş, t, ţ, u, v, w, x, y, z*.
În general, în limba română o literă transcrie un singur sunet, dar există şi excepţii:

1. o literă transcrie mai multe sunete; de exemplu, litera *x* transcrie sunetele [cs] sau [gz];
2. un sunet poate fi redat prin mai multe litere; de exemplu, vocala [î] este redată prin literele *î* şi *â*, iar consoana [k] poate fi redată prin literele *c, q* şi *k*.
3. grupurile de litere *ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi* pot nota:
   a. un singur sunet, care este consoana [č] (*ce, ci*), [ğ] (*ge, gi*), [k'] (*che, chi*), [g'] (*ghe, ghi*), atunci când, în silaba din care fac parte, sunt urmate de o vocală, de exemplu: *cea-pă*
   b. două sunete, mai precis consoanele [č], [ğ], [k'], [g'] + vocalele [e] sau [i], când în silaba din care fac parte sunt urmate de o consoană, de exemplu: *cen-te-nar*

De obicei, grupurile de litere transcriu un singur sunet atunci când se află înaintea unei vocale. Există şi excepţii, de exemplu: *a-so-ci-at, ghi-o-cel, li-ce-an, re-gi-u-ne*.

1. Precizează din câte litere sunt alcătuite cuvintele date.

aţi	intrat	părinţi	sută	temerari

2. Subliniază, în fragmentul următor, cuvintele al căror număr de litere diferă de numărul sunetelor.

Se numește Minunea *și a apărut la Editura Arthur în 2013. Este, de fapt, primul roman scris de graficiana R.J. Palacio din New York și s-a născut în urma unei întâlniri minunate cu o fetiță aflată în fața unui chioșc de înghețată.*

3. Subliniază, în fragmentul de mai jos, cuvintele în care există un sunet ce poate fi transcris prin litere diferite.

În tot timpul liceului, mama mi-a dat câte trei lei în fiecare zi. Îmi ajungeau să-mi cumpăr un cico sau o frucola și-un pateu cu brânză.

4. Litera ***x*** se pronunță uneori ***cs***, alteori ***gz***. În textul-sursă 5 este folosit cuvântul *excursii*. Cum se pronunță această literă în cazul de față? Dar în cazul următoarelor cuvinte?

axă	*examen*	*lexic*	*pix* . . . . .
box	*exercițiu*	*maxilar*	*reflux* . . . . .
fix	*galaxie*	*mixer*	*taxă* . . . . .

5. Cum se pronunță literele ***w***, ***y*** și ***k*** din numele orașului *New York*?

6. Încercuiește litera **A**, dacă afirmația este **adevărată**, sau litera **F**, dacă este **falsă**.

Cuvântul *Quatar* conține sunetul [**k**].	**A**	**F**
Cuvântul *hobby* conține semivocala [**i**].	**A**	**F**
Litera *w* din cuvintele *show* și *watt* transcrie același sunet.	**A**	**F**
În cuvântul *mâine* există vocala [**î**].	**A**	**F**

7. Scrie câte litere și câte sunete sunt în următoarele cuvinte, extrase din textele-sursă.

	litere	sunete
brânză		
cărți		
chiar		
chioșc		
fantome		
frică		
genial		
liceu		
roman		
văr		

8. Menționează câte litere și câte sunete au cuvintele de mai jos.

	litere	sunete		litere	sunete		litere	sunete
ceas	☐	☐	cheag	☐	☐	gheață	☐	☐
cercel	☐	☐	chenar	☐	☐	gheretă	☐	☐
ciur	☐	☐	chiul	☐	☐	ghiont	☐	☐
circ	☐	☐	chirie	☐	☐	ghimpe	☐	☐

9. Construiește câte o propoziție cu pluralul fiecăruia dintre cuvintele *complex*, *fix*, *linx*:

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

SILABA. ACCENTUL

Amintește-ți!

Silaba este formată dintr-o vocală sau dintr-un grup de sunete care conține o vocală. O silabă se pronunță printr-un singur efort expirator.

Cuvintele pot fi formate din una, două sau mai multe silabe.

Accentul reprezintă pronunțarea mai intensă a unei silabe dintr-un cuvânt.

În limba română, accentul nu are loc fix.

1. Bifează enunțurile care sunt adevărate.
   - **a.** Într-o silabă există o singură vocală. ☐
   - **b.** Cuvântul *iar* este alcătuit din două silabe. ☐
   - **c.** Structura *mi-am* este alcătuită din două silabe. ☐
   - **d.** Cuvintele monosilabice nu se despart în silabe. ☐
2. Subliniază cuvintele alcătuite din mai multe silabe și încercuiește cuvintele alcătuite dintr-o singură silabă din fragmentul dat.

   Toate spaimele copilăriei mele au venit de acolo. Frica mea de fantome și de aliens *a venit de acolo.*
3. Desparte în silabe cuvintele date.

acolo	. . . . .	*pereții*	. . . . .
niciodată	. . . . .	*municipală*	. . . . .
vorbă	. . . . .	*diformitate*	. . . . .
înăuntru	. . . . .	*cățelușa*	. . . . .
cămăruță	. . . . .	*aparențe*	. . . . .

4. Desparte în silabe cuvintele alcătuite din mai multe silabe din fragmentul:

   A fost literatura mea, cea care îmi oferea tot ce-mi trebuia în momentul acela: adrenalină, frică, fascinație, nopți nedormite. Toate spaimele copilăriei mele au venit de acolo. Frica mea de fantome și de aliens *a venit de acolo…*

5. Încercuiește cuvintele alcătuite dintr-o singură silabă din textul de mai jos.

Prima scriere inventată nu avea un alfabet. Semnele ei simbolizau cuvinte întregi, ca iconițele de pe calculator. Și să știi că funcționează chiar bine. (…)

Dar la un moment dat vei avea probleme, deoarece multe cuvinte nu pot fi redate ușor în imagini. Așa s-a întâmplat cu scrierea cuneiformă, acele semne triunghiulare folosite în Mesopotamia acum zece mii de ani, iar mai târziu, cu hieroglifele egiptene și cu sistemul de scriere chinezesc. Până când copiii chinezi ajung să citească texte foarte lungi trec ani de zile. În schimb, tu ai învățat să citești încă de la vârsta de patru sau cinci ani. Cum ai reușit asta?

John Man, *De ce avem alfabet?*, în *Întrebări mari de la cei mici… la care răspund niște oameni foarte importanți*

6. Completează tabelul de mai jos, folosind textul de la exercițiul anterior.

Cuvinte alcătuite din două silabe	Cuvinte alcătuite din trei silabe	Cuvinte alcătuite din patru silabe	Cuvinte alcătuite din cinci silabe	Cuvinte alcătuite din șase silabe

7. Desparte în silabe cuvintele *moment*, *scriere* și *calculator* și subliniază silaba care se pronunță mai intens.

8. Transcrie, din textul de mai jos, un cuvânt în care este accentuată prima silabă, un cuvânt în care ultima silabă este accentuată și un cuvânt în care silaba accentuată este în interiorul acestuia.

„Mai vreau să vă spun este că *Minunea* este un roman impresionant, pentru copii și oameni mari, care ne învață că nu trebuie să ne lăsăm înșelați de aparențe."

. . . .

9. Construiește câte o propoziție cu fiecare dintre cuvintele *umbrele/umbrele*, având în vedere accentuarea lor diferită.

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .